

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ต้องอาศัยข้อมูลระดับลึก เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของหญิงขายบริการที่ทำงานบาร์เบียร์ เกี่ยวกับความตระหนักในปัญหาโรคเอดส์ และพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ ในการศึกษาผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา คือพฤติกรรมของคน โดยเฉพาะในด้านความตระหนักในด้านการป้องกันและการแก้ปัญหาด้านสุขภาพ โดยเฉพาะปัญหาโรคเอดส์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งนำมากำหนดเป็นประเด็นในการเก็บข้อมูล

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษานี้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสมบูรณ์พอที่จะตอบคำถามการวิจัยได้อย่างครอบคลุม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 การสำรวจบาร์เบียร์ในเมืองเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ขอให้หญิงขายบริการที่ผู้วิจัยรู้จักในระหว่างที่ผู้วิจัยได้ทำงานอยู่ในองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่งเป็นผู้นำผู้วิจัยเข้าไปเที่ยวตามบาร์เบียร์ต่างๆ ที่มีอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาทำเลที่ตั้ง สภาพทั่วไป และความแตกต่างของบาร์เบียร์แต่ละแห่ง ในระยะแรกที่เข้าไปสังเกตผู้วิจัยได้ขั้บริเวณดูพื้นที่ของบาร์เบียร์ต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่ ร่วมกับหญิงขายบริการ และได้เข้าไปซื้อบริการเครื่องดื่มในบาร์เบียร์ เพื่อสังเกตสภาพภายในของบาร์เบียร์แต่ละแห่งว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

2.2 การสร้างความสัมพันธ์

หลังจากที่ได้สำรวจพื้นที่บาร์เบียร์ที่มีอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่แล้ว ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์กับหญิงขายบริการเพื่อที่จะได้ขอสัมภาษณ์เจาะลึก โดยผู้วิจัยได้อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับหญิงขายบริการที่เคยทำงานอยู่ในบาร์เบียร์คนเดิม เป็นผู้นำผู้

วิจัยเข้าไปในบาร์เบียร์เพื่อแนะนำให้ผู้วิจัยได้รู้จักกับหญิงขายบริการที่ทำงานอยู่ที่บาร์เบียร์แห่งใหม่ เหตุที่ผู้วิจัยต้องขอให้หญิงขายบริการเป็นผู้นำผู้วิจัยเข้าไปในบาร์เบียร์เนื่องจากหญิงขายบริการไม่ชอบคุยกับบุคคลที่ตัวเองไม่รู้จัก โดยเฉพาะถ้าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้หญิงเพราะหญิงขายบริการคิดว่าผู้หญิงที่ไม่ได้ทำงานเหมือนตนจะมีความรังเกียจและดูถูกตนเอง ดังนั้นการเข้าไปในบาร์เบียร์ ในช่วงแรกของผู้วิจัย จึงได้เข้าไปโดยการแนะนำของหญิงขายบริการ ผู้วิจัยได้เข้าไปแบบผู้หญิงที่เที่ยวกลางคืน โดยผู้วิจัยได้เข้าไปซื้อเครื่องดื่ม เล่นพูลล์ และพูดคุยเรื่องทั่วไปกับหญิงขายบริการ เป็นการสร้างความคุ้นเคยเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ยอมรับ และเต็มใจให้ข้อมูล

ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะรู้จักกับหญิงขายบริการที่ทำงานในบาร์เบียร์หลายคนมาก่อน แต่ผู้วิจัยก็ยังได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์กับหญิงขายบริการเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้เวลาในการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์เป็นเวลานานมากกว่า 6 เดือน เพราะผู้วิจัยคิดว่าประเด็นที่จะทำการสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นประเด็นที่ค่อนข้างอ่อนไหว และถ้าการสร้างความสัมพันธ์เป็นไปอย่างไม่ดีจะเป็นการตอกย้ำความรู้สึก หรือทำให้หญิงขายบริการที่ผู้วิจัยเลือกทำการสัมภาษณ์มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้วิจัยและจะไม่ให้ความร่วมมืออีกต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญในขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์กับหญิงขายบริการเป็นอย่างมาก

ในระหว่างที่ผู้วิจัยเข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับหญิงขายบริการในบาร์เบียร์ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมควบคู่ไปกับการสร้างความสัมพันธ์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสังเกตไว้ดังนี้

- สภาพทั่วไปของสถานบริการบาร์เบียร์
- ลักษณะของหญิงขายบริการทางเพศ และแขกที่มาซื้อบริการ
- กิจกรรมต่างๆ ของบุคคลภายในสถานบริการบาร์เบียร์

หลังจากที่ผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยและเป็นที่ยอมรับของหญิงขายบริการแล้ว ผู้วิจัยได้แนะนำตัวอย่างเป็นทางการว่าผู้วิจัยเป็นนักศึกษาปริญญาโท กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่องความตระหนักในปัญหาโรคเอดส์และพฤติกรรมการป้องกันตนเองของผู้หญิง เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์จึงขอสัมภาษณ์พวกเขา (ผู้วิจัยใช้คำว่า "พวกเรา" เพราะไม่ต้องการให้หญิงขายบริการคิดว่าผู้วิจัยมีความแตกต่าง) ที่ทำงานอยู่ในบาร์เบียร์ โดยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเป็นความลับ และจะใช้ในงานวิชาการเท่านั้น

โดยผู้วิจัยไม่ได้ระบุว่าได้ศึกษาเฉพาะหญิงขายบริการในบาร์เบียร์ สาเหตุที่ผู้วิจัยไม่ได้ระบุว่าหญิงขายบริการเนื่องจากไม่ต้องการให้หญิงขายบริการเกิดความรู้สึกแปลกแยกระหว่างตนเองกับผู้หญิงโดยทั่วไป

2.3 การสังเกต

เป็นการเฝ้าดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในบาร์เบียร์ ผู้วิจัยได้เข้าไปทำการสังเกตในบาร์เบียร์ซ้ำกันหลายๆ ครั้ง เพื่อให้เห็นความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตดังนี้

2.3.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการเข้าไปในบาร์เบียร์แบบลูกค้าที่มาซื้อบริการ โดยซื้อเครื่องดื่มต่างๆ เพื่อสังเกตลักษณะของบาร์เบียร์ พฤติกรรมของหญิงขายบริการ และแขกที่มาซื้อบริการ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลต่างๆ ในบาร์เบียร์

2.3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าไปทำตนเป็นส่วนหนึ่งของบาร์เบียร์ โดยอาศัยความคุ้นเคยกับเจ้าของบาร์เบียร์และหญิงขายบริการ ผู้วิจัยได้ขอเข้าไปช่วยทำงานในบาร์เบียร์ เช่น เสิร์ฟ ด้อนรับแขก เป็นต้น เพื่อสังเกตรายละเอียดของการทำงานของหญิงขายบริการ พฤติกรรมการเลือกแขกของหญิงขายบริการ รวมถึงพฤติกรรมของลูกค้าที่มาใช้บริการ

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปทำการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยการปฏิบัติตนเหมือนพนักงานคนหนึ่งทำงานในบาร์เบียร์ ทำให้ผู้วิจัยได้รับความไว้วางใจจากหญิงขายบริการ และหญิงขายบริการบางคนที่ยังไม่รู้ตัวว่าผู้วิจัยเป็นใคร ได้แนะนำวิธีการเลือกแขกและหาแขกให้กับผู้วิจัย แต่บางครั้งผู้วิจัยต้องพบกับปัญหาจากแขกที่มาซื้อบริการ ผู้วิจัยไม่สามารถปฏิเสธการคุยกับแขกที่ไม่พึงประสงค์ได้ เนื่องจากผู้วิจัยเกรงใจเจ้าของบาร์เบียร์เพราะเกรงว่าจะทำให้เขาเสียลูกค้า หลายครั้งที่ผู้วิจัยต้องเจอกับปัญหาจากแขกที่เมาและได้เข้ามาชวนผู้วิจัย“ออฟ” และคุกคามผู้วิจัยด้วยวาจาไม่สุภาพ หญิงขายบริการหลายคนต้องเข้ามาช่วยกันแขกออกไป โดยใช้ตัวเองเข้ามาแทน ผู้วิจัยรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยที่เกิดจากแขก ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ปัญหาโดยการออกมาจากบาร์เบียร์ ในวันนั้น และไม่เข้าไปในบาร์เบียร์แห่งนั้นอีก

2.4 การสัมภาษณ์

เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ควบคู่ไปกับการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ดังนี้

2.4.1 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยถึงสภาพโดยทั่วไป เกี่ยวข้องกับการทำงาน ชีวิตความเป็นอยู่ของหญิงขายบริการ และบุคคลที่เกี่ยวข้องใน บาร์เบียร์

ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดประเด็นที่ชัดเจนในการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ แต่เป็นการพูดคุยกับหญิงขายบริการในระหว่างที่ทำงาน โดยผู้วิจัยได้เข้าไปในบาร์เบียร์ในช่วงหัวค่ำ ซึ่งยังไม่มีแขกเข้ามาซื้อบริการในบาร์เบียร์ เพื่อเข้าร่วมวงสนทนาของหญิงขายบริการ ที่จับกลุ่มคุยกันเพื่อรอแขก หรือในช่วงพักจากการรับแขกถึงสภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการทำงานอยู่ในบาร์เบียร์ ว่าแต่ละคนเข้ามาทำงานอยู่ในบาร์เบียร์ได้อย่างไร เพราะเหตุใดถึงจึงเข้ามาทำงานที่นี่ ชีวิตความเป็นอยู่ของหญิงขายบริการในแต่ละวันว่าทำอะไรบ้าง วันนี้ไปที่ไหนมา ไปกับใคร หรือคุยถึงสภาพครอบครัวของหญิงขายบริการว่าหญิงขายบริการได้ช่วยเหลือหรือรับผิดชอบต่อครอบครัวของตนเองอย่างไรบ้าง และคุยถึงบุคคลทั่วไปในบาร์เบียร์ รวมถึงการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตของหญิงขายบริการ

2.4.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์หญิงขายบริการโดยที่ผู้วิจัยมีจุดสนใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของหญิงขายบริการ ความตระหนักในปัญหาโรคเอดส์ รวมถึงพฤติกรรมกำบังตนเองและผู้อื่นจากโรคเอดส์ เช่นแขกที่มาใช้บริการ สามีหรือคนรัก และ เพื่อนร่วมงานของหญิงขายบริการ

ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์เจาะลึกกับหญิงขายบริการ จำนวน 8 คน โดยเลือกจากหญิงขายบริการที่ผู้วิจัยได้มีความสนิทสนมด้วย และเพื่อให้เห็นภาพของพฤติกรรมของหญิงขายบริการที่ทำงานอยู่ในบาร์เบียร์ ซึ่งมีทั้งหญิงขายบริการที่ทำงานประจำ และหญิงขายบริการอิสระที่มีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไรบ้าง ผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์หญิงขายบริการทั้งสองประเภท ผู้วิจัยได้เริ่มการสัมภาษณ์ด้วยการพูดคุยถึงเรื่องราวทั่วไปในชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ เพื่อมิให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเกร็งกับการให้สัมภาษณ์ ประเด็นคำถามใหญ่ๆ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้คือ

- สาเหตุที่ทำให้หญิงขายบริการเข้ามาทำงานอยู่ในบาร์เบียร์
- ชีวิตความเป็นอยู่ในขณะที่ทำงานอยู่ในบาร์เบียร์

- ความตระหนักในปัญหาโรคเอดส์ของหญิงขายบริการทางเพศ โดยตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ และความคิดความรู้สึกของหญิงขายบริการต่อโรคเอดส์ เพื่อวิเคราะห์ว่าหญิงขายบริการสามารถเชื่อมโยงว่าโรคเอดส์เป็นเรื่องใกล้ตัว และตนเองมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์หรือไม่เพียงใด
- พฤติกรรมการป้องกันตนเองและบุคคลที่เกี่ยวข้องจากโรคเอดส์ของหญิงขายบริการทางเพศ
- เงื่อนไขที่ทำให้หญิงขายบริการป้องกันหรือไม่ป้องกันโรคเอดส์

ในการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์หญิงขายบริการ เป็นส่วนตัวนอกเวลาทำงาน ในพื้นที่ที่หญิงขายบริการสะดวก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นห้องพักของหญิงขายบริการเอง หญิงขายบริการบางคนไม่สะดวกที่จะให้ผู้วิจัยตามไปสัมภาษณ์ที่ห้องพัก ผู้วิจัยได้นำดสัมภาษณ์ตามร้านอาหารเล็กๆ ที่ไม่พลุกพล่าน และบางคนก็ทำการสัมภาษณ์ที่บาร์เบียร์ในช่วงที่ยังไม่มีแขกเข้ามาซื้อบริการ แต่การสัมภาษณ์ที่บาร์เบียร์ไม่ได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพราะในระหว่างการสัมภาษณ์หลายครั้งหญิงขายบริการต้องออกไปปรับแขกเวลามีแขกเข้ามาซื้อบริการ

ผู้วิจัยพบปัญหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก คือในระหว่างที่ผู้วิจัยได้ตามสัมภาษณ์หญิงขายบริการอีกคนหนึ่งอยู่นั้น ได้มีหญิงขายบริการบางคนที่ผู้วิจัยสนิทสนมด้วยพอที่จะขอสัมภาษณ์ได้ ได้เดินทางไปต่างประเทศกับแขกประจำ หญิงขายบริการบางคนเดินทางกลับบ้าน บางคนได้ย้ายไปทำงานยังต่างจังหวัด ทำให้ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์กันหญิงขายบริการคนใหม่เพิ่มขึ้น

3. การตรวจสอบข้อมูล

ในขณะที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลได้บางส่วนตามวิธีการข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลควบคู่กันไปตลอด เพื่อให้แน่ใจว่าได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด อีกทั้งยังเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้นั้นตอบปัญหาการวิจัยอย่างครอบคลุมแล้วหรือยัง

ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดยการสังเกต ในประเด็นเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ แต่ในสถานการณ์ที่ต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ในแต่ละครั้งว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไรร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดระยะเวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเน้นการตีความหมายตามทัศนะของหญิงขายบริการทางเพศเป็นหลัก วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การจัดทำรหัสข้อมูล การจำแนกหมวดหมู่และประเภทของข้อมูล การเชื่อมโยงข้อมูล ถ้าข้อมูลที่ได้ไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และนำมาวิเคราะห์ใหม่ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี และพิจารณาถึงบริบทของหญิงขายบริการประกอบการวิเคราะห์ ก่อนเขียนรายงานการวิจัย